

*mgr Joanna Głuch*¹

Katedra Makroekonomii II/Instytut Gospodarki Światowej
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Wysokość redystrybucji dochodu krajowego a skala nierówności dochodowej. Przykład Szwecji i USA

WSTĘP

Dochód Narodowy Brutto, zgodnie z definicją Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995, to suma dochodów pierwotnych brutto sektorów wszystkich własności albo wszystkich krajowych jednostek instytucjonalnych; stanowi sumę produktu krajowego brutto i dochodów pierwotnych netto z zagranicy. Produkt krajowy brutto jest często stosowaną miarą produkcji danego kraju, nie jest jednak tożsamy z jego dochodem [por. m.in. *The Long...*, 2000, s. 18]. Rozbieżności są znaczące w przypadku państw, które mają wysoką stopę dochodów z innych krajów, a także dochodów z pracy poza granicami. Jak zauważają autorzy raportu „The Long – Term Survey of the Swedish Economy 1999/2000”, dla pomiaru rozwoju zdolności krajowej konsumpcji lepszą miarą jest PNB (Produkt Narodowy Brutto) *per capita*, natomiast dla analizy wzrostu produkcji w kraju i jej efektywności należy uwzględnić wskaźnik PKB przypadający na zatrudnionego (lub na osobę w wieku produkcyjnym). Dane publikowane przez międzynarodowe instytucje (m.in. OECD, Eurostat) oraz rządy poszczególnych krajów są najczęściej wyrażane, jako relacja poszczególnych wskaźników do PKB. Również w niniejszym artykule większość wskaźników odnoszę do PKB.

Redystrybucja dochodów to zmiana struktury podziału dochodów, która dokonuje się za pośrednictwem systemu finansów publicznych, polegająca na zwiększeniu dochodów jednych obywateli kosztem innych [Stiglitz, 2004, s. 41]. Skalę i strukturę redystrybucji odzwierciedla budżet państwa. Zawiera on zestawienie

¹Adres korespondencyjny: ul. Nowa Wieś 44, 05-200 Wołomin, tel.+48 695 549 908, e-mail: joannagluch@interia.pl.

dochodów i wydatków państwowych. Analizę redystrybucji dochodu narodowego przeprowadzam w oparciu o dane pochodzące z budżetów krajowych.

Głównym źródłem środków pieniężnych dla państwa zarówno w Szwecji, jak i w USA, są wpływy podatkowe. W badanych gospodarkach funkcjonują odmiennie systemy fiskalne, które przekładają się na inne skale podatkowe i wielkości wpływów do budżetu z tytułu podatków. Od strony wydatków państwa widoczne jest zróżnicowanie pomiędzy analizowanymi gospodarkami, zarówno wielkości wydatków, jak również ich struktury.

W analizie porównawczej różnych form organizacji krajów kapitalistycznych G. Esping-Andersen zestawia Stany Zjednoczone jako przedstawiciela porządku liberalnego oraz Szwecję jako kraj socjaldemokratyczny [Esping-Andersen, 2010, s. 187]. Wspieranie osób zagrożonych skrajnym ubóstwem jest postrzegane jako obowiązek państwa zarówno w krajach liberalizmu gospodarczego, jak również w krajach socjaldemokratycznych. Różnice dotyczą metody walki z ubóstwem. Dla krajów socjaldemokratycznych zadaniem państwa jest również zmniejszanie nierówności dochodowych.

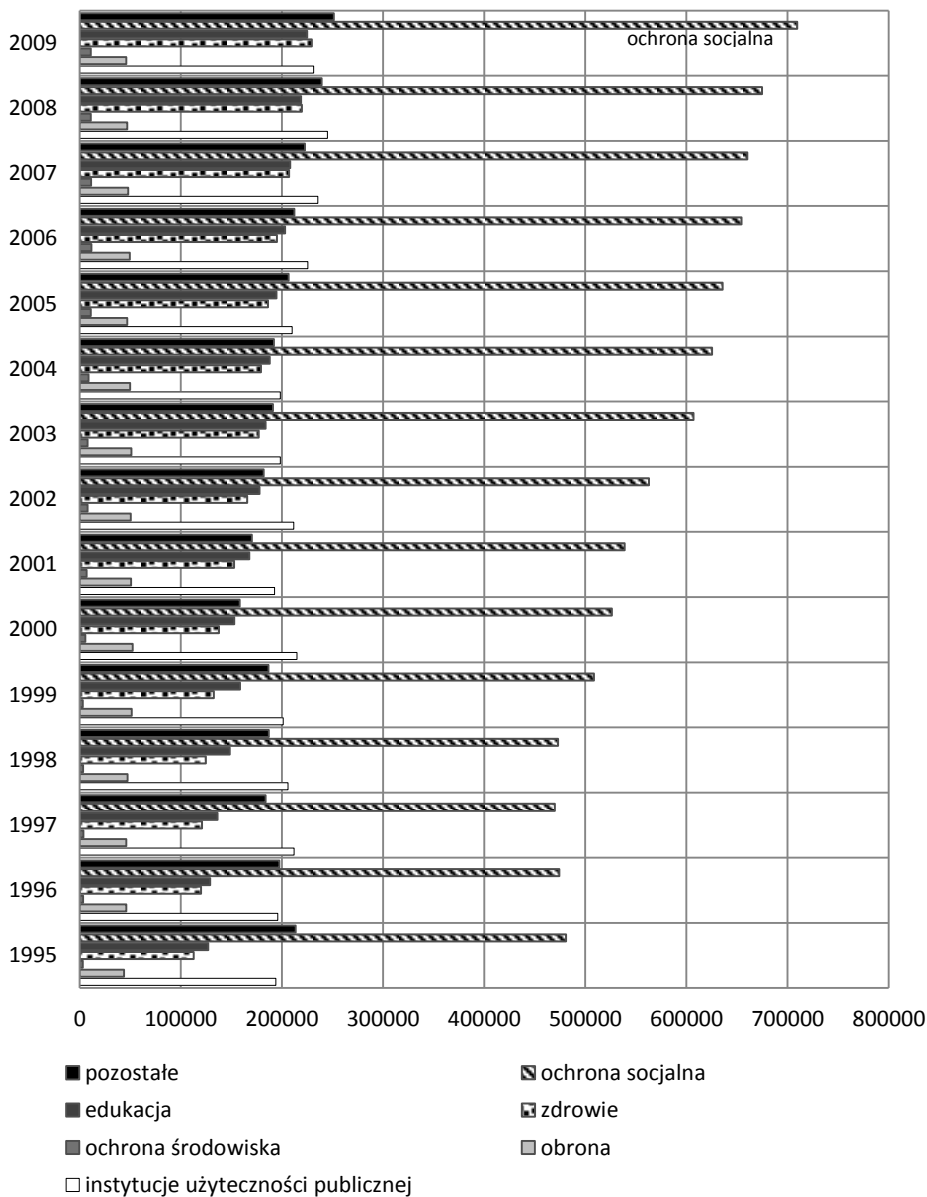
WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W SZWECJI I STANACH ZJEDNOCZONYCH

Generalną tendencją wydatków budżetowych jest wzrost. Tendencja ta jest widoczna w przypadku budżetów Szwecji oraz Stanów Zjednoczonych. Inna jest skala tych wzrostów oraz inna struktura wydatków. W Szwecji zdecydowanie przeważają wydatki na cele socjalne. Podobnie jest w Stanach Zjednoczonych, najwyższy udział w wydatkach z budżetu centralnego miały wydatki na cele socjalne, ale także na zdrowie. Udział poszczególnych wydatków budżetowych w badanym okresie w USA był dość wyrównany.

W badanym okresie wydatki na ochronę socjalną wzrosły od 480 825 mln koron w roku 1995, do 709 380 mln koron w roku 2009. W całym badanym okresie są one znacząco wyższe od pozostałych wydatków budżetowych. Wzrastały także pozostałe wydatki, ale ich wzrost nie był aż tak znaczny.

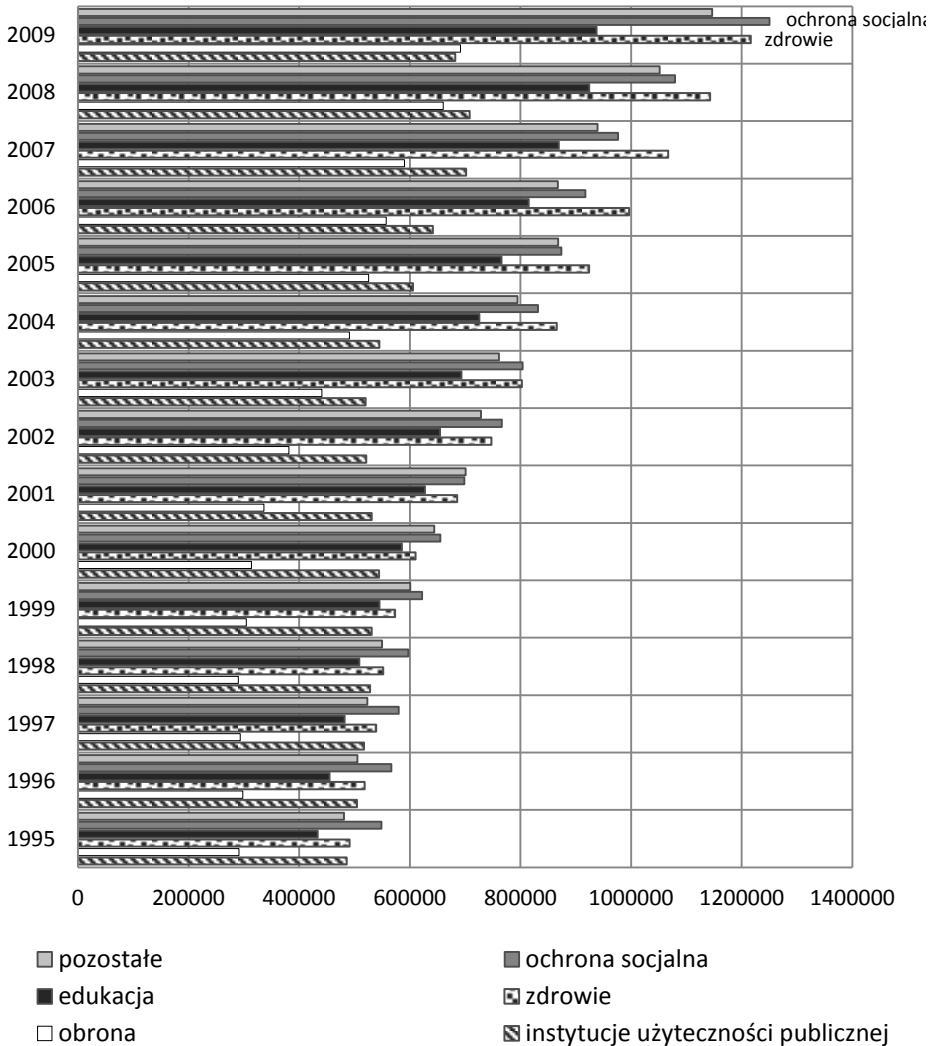
Poziom poszczególnych wydatków budżetowych w Stanach Zjednoczonych jest bardziej wyrównany. Wszystkie wydatki w badanym okresie wzrastają.

Widoczna jest bardzo duża przewaga Szwecji w udziale wydatków na cele socjalne w całkowitych wydatkach państwa (przeszło dwukrotnie większy jest udział wydatków na cele socjalne w całkowitych wydatkach), kulturę i rozrywkę (przeszło dwukrotnie więcej) oraz ochronę środowiska. Wyrażna jest przewaga Stanów Zjednoczonych w wydatkach na obronę (prawie czterokrotnie większy udział w całkowitych wydatkach), porządek publiczny (przeszło dwukrotnie) oraz służbę zdrowia (niemal dwukrotnie większy jest ich udział w ogóle wydatków niż w Szwecji).

Rysunek 1. Poziom poszczególnych wydatków budżetowych Szwecji w latach 1995–2009, mln koron

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.oecd.stat.

Rysunek 2. Poziom poszczególnych wydatków budżetowych USA w latach 1995–2009, mln dol.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.oecd.stat.

Kształt polityki socjalnej prowadzonej przez poszczególne kraje w dużym stopniu zależy od wielkości wydatków przeznaczonych na politykę rodzinną, aktywną politykę na rynku pracy, w tym zwalczanie bezrobocia oraz ochronę zdrowia.

Wydatki na politykę rodzinną w Stanach Zjednoczonych w badanym okresie kształtują się poniżej 1% PKB. Natomiast w Szwecji oscylują wokół 4% PKB.

Zauważalny jest wzrost udziału tych wydatków w PKB na początku lat 90. XX wieku, czyli w okresie kryzysu, który dotknął kraje skandynawskie.

W strukturze wydatków na cele socjalne w USA charakterystyczny jest duży udział wydatków na renty dla weteranów. Dodatkowo należy uwzględnić fakt starzenia się społeczeństwa, który powoduje stały wzrost wydatków m.in. na świadczenia emerytalne. Także dynamika wzrostu PKB ma wpływ na udział wydatków w PKB. Jeśli wzrost PKB będzie wolniejszy niż wzrost udziału ludzi starszych w populacji, to koszty np. systemu emerytalnego będą rosły szybciej [por. Esping-Andersen, 2010, s. 159].

WIELKOŚĆ I STRUKTURA REDYSTRYBUCJI DOCHODU NARODOWEGO W SZWECJI I STANACH ZJEDNOCZONYCH

Redystrybucja dochodu narodowego jest związana z wielkością wydatków rządowych. Węższe znaczenie ma pojęcie redystrybucji dochodów. Dotyczy ono tych wydatków rządowych, które w sposób bezpośredni mają wpływ na dochód poszczególnych członków społeczeństwa. J. Stiglitz wyróżnia dwa rodzaje redystrybucji dochodów – poprzez programy pomocy społecznej (zasiłki, świadczenia dla osób żyjących w ubóstwie) oraz redystrybucję, która odbywa się poprzez wypłatę emerytur, zasiłków dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i chorych [Stiglitz, 2004, s. 41]. Na potrzeby tej analizy przyjmujemy podział na redystrybucję dochodu narodowego oraz redystrybucję dochodów.

Jako wydatki redystrybucyjne w ramach redystrybucji dochodu narodowego będą traktować płatności transferowe, których cechą charakterystyczną jest jednokierunkowość – z budżetu do odbiorcy transferu [za: Owsiak, 2005, s. 69]. S. Owsiak wymienia przykładowo transfery na rzecz podatników (wynagrodzenia pracowników sektora publicznego, renty, emerytury, stypendia), do publicznych funduszy celowych, budżetów samorządowych².

Prostą miarą redystrybucji dochodu krajowego jest stosunek wszystkich wydatków rządowych do PKB. Udział wydatków rządowych w PKB odzwierciedla stopa redystrybucji dochodu krajowego. Jest ona wyznaczana w następujący sposób:

$$r_{DK} = \frac{G}{PKB} 100\%,$$

gdzie:

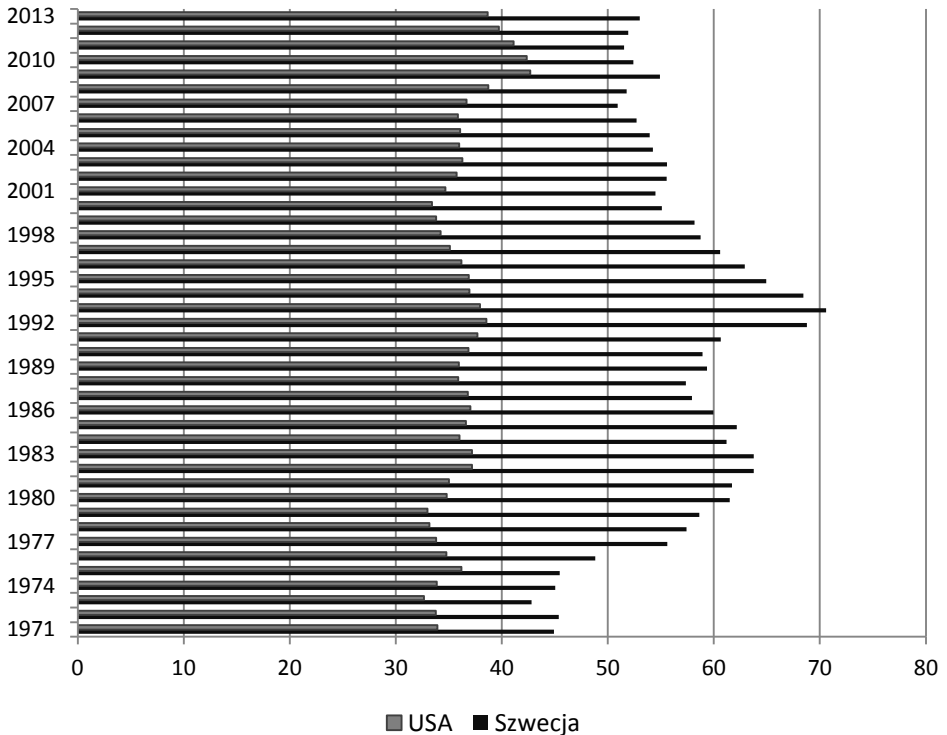
r_{DK} – stopa redystrybucji dochodu krajowego,

G – wydatki rządowe,

PKB – produkt krajowy brutto.

² Tutaj pojawia się wątpliwość, czy można te transfery zaliczyć do redystrybucji, czy też nie potraktować samorządu jako pośrednika w przekazywaniu świadczeń grupom docelowych odbiorców.

W Szwecji obserwujemy konsekwentne obniżanie stopy redystrybucji dochodu narodowego, natomiast w Stanach Zjednoczonych jej wzrost. Zwiększenie wydatków budżetowych w Stanach Zjednoczonych jest konsekwencją zarówno wprowadzanych reform systemu zabezpieczeń socjalnych, jak również efektem dotkliwego kryzysu finansowego. W przypadku Szwecji obniżanie wydatków budżetowych jest związane zarówno z reformowaniem systemu gospodarczego (ograniczanie socjalnego charakteru gospodarki), jak również z dążeniem do zachowania równowagi budżetowej.

Rysunek 3. Stopa redystrybucji PKB (% PKB) w Szwecji i Stanach Zjednoczonych w latach 1971–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Economic Outlook* No. 94 – November 2013 – OECD Annual Projections.

Zastanawiając się nad przyszłym kształtem systemów redystrybucji A. Lindbeck przedstawia dwie alternatywy [Lindbeck, 1984, s. 36–37]. Pierwsza to doprowadzenie przez redystrybucję do takiego zmniejszenia nierówności w podziale dochodu, przy którym nie będzie potrzeby dalszej interwencji w tym obszarze. Drugi wariant to rosnące niezadowolenie z niewielkiego zróżnicowania

dochodów. Wysoki stopień wyrównania dochodów może nasilać niezadowolenie tych, których dochody są nawet nieznacznie niższe.

Odmienne stanowisko zajmuje m.in. J. Stiglitz [2010]. Jego zdaniem ostatni kryzys finansowy udowodnił słabości gospodarki amerykańskiej. Niezbędne są więc reformy systemu finansów publicznych, polegające na eliminowaniu niedoskonałości rynku. Nie jest, zdaniem J. Stiglitz, dobrą metodą obniżanie podatków. Ceną dobrze funkcjonującego systemu edukacji, ochrony zdrowia, ubezpieczeń społecznych są wysokie podatki. Za wzór do dobrze funkcjonującego państwa podaje Szwecję [Stiglitz, 2010, s. 229]. Szwedzki sektor publiczny jest bardziej efektywny od prywatnego sektora finansowego w USA. Funkcjonowanie sektora publicznego trzeba korygować, tak, jak zrobiła to Szwecja, gdy podatki były zbyt wysokie, a systemy pomocy zbyt hojne. Zadaniem państwa jest zbudowanie takiego systemu redystrybucji, który nie będzie obniżał motywacji do podejmowania ryzyka oraz do innowacyjności.

SPODZIEWANE KONSEKWENCJE REDYSTRYBUCJI DOCHODU NARODOWEGO

Profesor University of Nevada w Las Vegas M.N. Rothbard podaje [Rothbard, 2009, s. 126] dwie negatywne konsekwencje nakładania podatków. Po pierwsze, zmniejszają one społeczną alokację zasobów, przez co konsumenci nie zaspokajają swoich potrzeb w sposób efektywny. Autor tłumaczy to zjawisko tym, że państwo wydaje pozyskane za pośrednictwem podatków środki dla celów rządowych, które różnią się od wydatków na zaspokojenie potrzeb konsumentów. Drugą konsekwencją jest oddzielenie dystrybucji od procesu produkcji. Wolny rynek zapewnia maksymalizację użyteczności społecznej poprzez rozkład dochodów. Natomiast państwo zmienia ten rozkład dochodów. „Dochód i bogactwo nie wynikają już wyłącznie z usług świadczonych na rynku, lecz z przywileju stworzonego przez państwo. Następuje dystrybucja bogactwa do »wyzyskiwaczy« kosztem »wyzyskiwanych«” [Rothbard, 2009, s. 126].

System redystrybucji dochodów zmniejsza wprawdzie różnice w wysokości dochodów, ale powoduje powstawanie innego rodzaju stratyfikacji społecznej. Powstaje ona na skutek działania systemu świadczeń dla uprzywilejowanych grup społecznych³. Konsekwencją, a jak sugeruje G. Esping-Andersen – celem, rozbudowanego systemu redystrybucji w niektórych krajach⁴ jest budowanie przez państwo więzów lojalności świadczeniobiorców względem władzy państwowej.

³ G. Esping-Andersen [2010, s. 41] podaje przykład przywilejów dla urzędników służby cywilnej w Niemczech za czasów Bismarcka.

⁴ Bismarck, aby uzyskać taki efekt, proponował zwiększanie emerytur ze środków państwowych.

Za podstawowy dylemat redystrybucji dochodu narodowego uznaje się najczęściej wybór pomiędzy priorytetem efektywności gospodarowania oraz sprawiedliwości, rozumianej jako równość [Owsiak, 2005, s. 72]⁵.

Zależność pomiędzy wielkością redystrybucji a nierównością bada m.in. H. Sinn [1994]. Dochodzi on do wniosku, że skłonność do podejmowania ryzyka *ex ante* ma bezpośredni wpływ na skalę nierówności *ex post*. H. Sinn udowadnia, że społeczeństwa, które charakteryzuje awersja do ryzyka wykazują relatywnie mniejszą nierówność oraz większą redystrybucję niż społeczeństwa, które wybierają ryzyko [Sinn, 1994, s. 2].

Nie ulega wątpliwości, że redystrybucja dochodów jest kosztowna. Jest m.in. to następstwem funkcjonowania administracji, która zajmuje się m.in. przesuwaniem dochodów od osiągających wysokie dochody do tych, których dochody są niskie⁶ oraz określaniem, które dobra i usługi powinny być odpłatne, które natomiast darmowe lub dofinansowane przez państwo. A. Okun zauważył, że tylko część z środków pobieranych z przeznaczeniem na redystrybucję trafia do ubogich [Okun, 1975 [w:] Samuelson, Nordhaus, 2004, s. 586].

J. Buchanan [Buchanan, Musgrave, 2005, s. 75] przestrzega przed otwartą polityczną dyskusją dotyczącą transferów i podziału dochodów, która może doprowadzić do konfliktu klasowego, skłócenia społeczeństwa, niekoniecznie natomiast przyniesie zamierzone przesunięcie środków od bogatych do biednych⁷.

Cele polityki gospodarczej państwo może realizować w sposób pośredni, poprzez stworzenie odpowiednich ram prawnych, instytucjonalnych oraz infrastruktury do funkcjonowania przedsiębiorstw, które zapewnią wzrost gospodarczy. W sposób bezpośredni oddziaływanie na gospodarkę odbywa się m.in. poprzez redystrybucję dochodu narodowego.

A. Wernik [2007, s. 128.] proponuje spojrzenie na funkcje redystrybucyjne rządu przez pryzmat następujących zadań:

- zmniejszenie rozpiętości w poziomie dochodów gospodarstw,
- zmniejszenie rozpiętości w poziomie możliwości wydatkowych jednostek samorządu terytorialnego,
- przeciwdziałanie niekorzystnej, powstałej w wyniku działania czynników rynkowych, sytuacji dochodowej niektórych grup społeczno-zawodowych.

S. Owsiak [2005, s. 70] jako podstawowe kryterium redystrybucji wskazuje ustalenie takiego jej zakresu i struktury, żeby nie zakłócać funkcjonowania go-

⁵ Zagadnienie wyboru między efektywnością i równością jest związane m.in. z kosztami redystrybucji i mniejszym wyrównaniem dochodów od spodziewanego. Nie ma tu jednak miejsca na rozwinięcie tego tematu.

⁶ Tu pojawia się problem definicyjny. Trudno bowiem precyzyjnie określić, jaka wartość dochodów klasyfikuje je do wysokich, a jaka do niskich.

⁷ W zamian proponuje zapewnienie przez rządzących równych szans rozumianych głównie jako równy dostęp do edukacji.

spodarki przy równoczesnym wypełnianiu funkcji społecznych i publicznych. Podstawową funkcją społeczną gospodarki jest przeciwdziałanie ubóstwu.

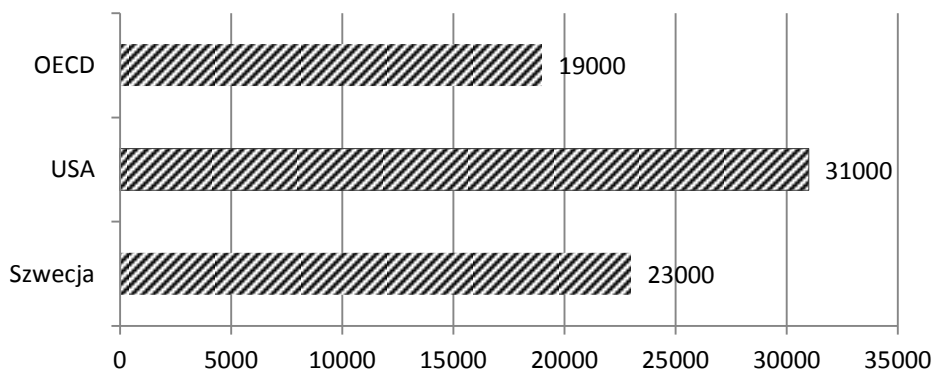
Wskaźnik ubóstwa, jaki jest najczęściej stosowany, to stopa ubóstwa wyznaczana, jako odsetek osób, których dochód jest poniżej 40% (lub 50%, 60%) średniego dochodu krajowego. Inną metodą jest zastosowanie złożonych wskaźników ubóstwa, które uwzględniają także inne czynniki (np. poziom inflacji) niż poziom dochodu. Dla porównania zakresu ubóstwa w krajach rozwiniętych dane dotyczące odsetka ludności o dochodach poniżej 40% średniego dochodu zostaną uzupełnione o dane dotyczące wysokości średniego dochodu.

Tabela 1. 40% mediana dochodu krajowego (po uwzględnieniu podatków i transferów) w Szwecji, USA oraz średnia dla krajów OECD w latach 1970–2010

	lata 70.	lata 80.	lata 90.	początek I dekady XXI w.	środkowy okres I dekady XXI w.	koniec I dekady XXI w.
Szwecja	1,3	1,5	2	2,5	2,5	3,9
USA	10,1	11,89	10,7	10,9	11,3	11,3
OECD					6,2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=POVERTY>.

Samo zestawienie skali ubóstwa rozumiane, jako odsetek ludności osiągających dochody na poziomie 40% mediany dochodu nie daje pełnego obrazu. Okazuje się, bowiem, że mediana dochodu w Szwecji jest znacząco niższa niż mediana dochodu w USA. Dla USA 40% mediany dochodu w roku 2007 to 12 400 USD wg parytetu siły nabywczej (PPP), natomiast dla Szwecji jest to 9200 USD wg PPP.

Rysunek 4. Mediana rocznego dochodu rozporządzalnego (USD wg parytetu siły nabywczej), w 2007 r.

Źródło: opracowanie własne na podst. *Provisional data from OECD database on Income Distribution and Poverty* (www.oecd.org/els/social/inequality) and OECD National Accounts database (www.oecd.org/statistics/nationalaccounts), z dn. 14.01.2013 r.

Powszechnie stosowanym miernikiem zróżnicowania dochodów jest współczynnik Giniego⁸. Tabela 2 przedstawia rozmiary redystrybucji dokonany za pośrednictwem systemu podatkowo-transferowego⁹. Dane przedstawiają wartość współczynnika Giniego dla rocznego dochodu przed opodatkowaniem oraz dla rocznego dochodu do dyspozycji (po uwzględnieniu opodatkowania). Dane można potraktować jako efekt działania redystrybucji, której celem jest zmniejszenie zróżnicowania w poziomie dochodów. Nie jest to jednak uniwersalny cel redystrybucji. W przypadku Szwecji jednym z podstawowych celów stawianych przed systemem redystrybucji dochodów jest zmniejszanie nierówności. Natomiast w przypadku USA redystrybucja nie ma zmniejszać nierówności, lecz zwalczać ubóstwo. Dopiero w kontekście zadań postawionych przed systemem redystrybucji można oceniać jej skuteczność (w przypadku Szwecji im mniejsza skala nierówności, tym system redystrybucji lepiej realizuje stawiane przed nim cele; w przypadku USA ocena realizacji celów redystrybucji będzie uzależniona od stopnia ograniczenia ubóstwa).

Tabela 2. Redystrybucja fiskalna w Szwecji i Stanach Zjednoczonych (średnia dla lat 1980–2000)

	Nierówności dochodowe (współczynnik Giniego)		Rezultat redystrybucji podatkowej w % (różnica między współczynnikiem Giniego dla dochodu przed opodatkowaniem oraz dla dochodu do dyspozycji, dzielona przez wartość współczynnika Giniego dla dochodu przed opodatkowaniem)		
	Dochód przed opodatkowaniem	Dochód do dyspozycji	Rezultat całkowity	Po opodatkowaniu	Po uwzględnieniu transferów
Szwecja	0,44	0,22	49	8	41
USA	0,46	0,35	23	10	13

Źródło: opracowanie własne na podst. [Mahler, Jesuit, 2005; Luxembourg Income Survey (LIS)], za: [Mooij, 2006, s. 49].

Dane kolumny pierwszej wskazują, że skala nierówności dochodowej przed opodatkowaniem jest bardzo zbliżona w obu krajach. Zgodnie z danymi kolumny drugiej skala nierówności w obu krajach ulega zmniejszeniu po opodatkowaniu dochodów, ale różnica w poziomie nierówności między Szwecją i Stanami Zjednoczonymi jest większa niż w przypadku dochodu przed opodatkowaniem.

⁸ Współczynnik Giniego jest miarą nierówności i przyjmuje wartości od 0 (gdy wszystkie dochody są równe) do 1 (gdy jedna osoba otrzymuje całość wynagrodzeń). Trzeba podkreślić, że jest to miara zróżnicowania dochodów, która nie uwzględnia różnic majątkowych.

⁹ Uwzględnia zarówno wpływ opodatkowania, jak również wpływ transferów.

Trzecia kolumna to wpływ redystrybucji fiskalnej poprzez system podatków dochodowych na współczynnik nierówności. Wpływ ten jest zdecydowanie większy (przeszło dwa razy) w przypadku Szwecji niż w USA. Ostatnie dwie kolumny pokazują udział odpowiednio podatków i transferów w całkowitej wielkości redystrybucji fiskalnej. W USA redystrybucja za pośrednictwem systemu podatków progresywnych w większym stopniu niż w Szwecji wpływa na zmniejszanie stopnia nierówności. Równocześnie warto zauważyć, że w obu krajach redystrybucja za pośrednictwem transferów odgrywa większą rolę w całości fiskalnej redystrybucji niż redystrybucja poprzez system podatków dochodowych.

Tabela 3. Wskaźnik Giniego w odniesieniu do całej populacji po uwzględnieniu podatków i transferów

	lata 70.	lata 80.	wczesne lata 90.	środkowe lata 90.	Początek I dekady XXI w.	środkowe lata I dekady XXI w.	Koniec I dekady XXI w.
USA	0.316	0.337	0.348	0.361	0.357	0.38	0.378
Szwecja	0.212	0.198	0.209	0.211	0.243	0.234	0.259
OECD						0.316	0.314

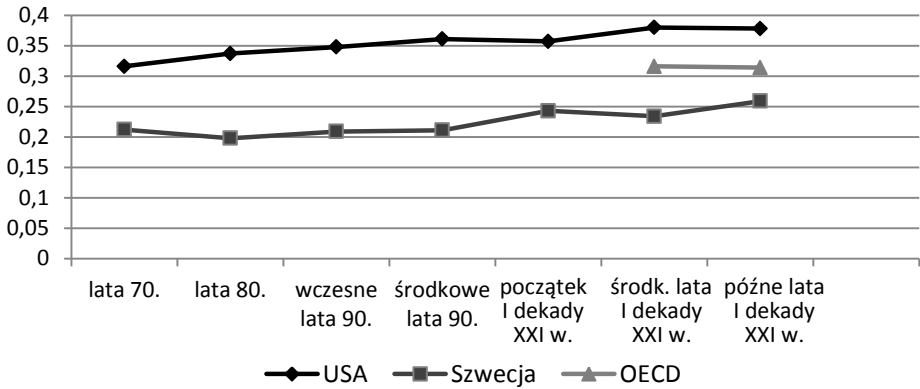
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=26068>

Tabela 3 przedstawia wskaźnik Giniego¹⁰. Są to dane dotyczące zróżnicowania poziomu dochodów po uwzględnieniu opodatkowania i transferów. Po uwzględnieniu redystrybucji dochodów stopień zróżnicowania poziomu dochodów jest mniejszy w Szwecji niż w USA. Średnia dla krajów OECD wykazuje mniejszy stopień nierówności dochodowej niż w USA i większy niż w Szwecji.

Wskaźnik Giniego dla Szwecji i Stanów Zjednoczonych w postaci graficznej przedstawiam poniżej.

Szwecja realizuje postulat wyrównywania dochodów w większym stopniu niż Stany Zjednoczone. Nie jest to jednak duża różnica. Szwecja wykazuje niższe zróżnicowanie w poziomie dochodów niż średnia dla krajów OECD, natomiast w Stanach Zjednoczonych to zróżnicowanie jest większe niż średnia dla krajów OECD. Równocześnie można zauważyć trend rosnącej wartości współczynnika Giniego w badanych gospodarkach.

¹⁰ Wskaźnik Giniego podawany przez OECD dla poszczególnych krajów jest wyznaczany na podstawie danych uzyskanych ze standaryzowanych kwestionariuszy. Dzięki temu uzyskane dane można wykorzystać do porównań międzynarodowych.

Rysunek 5. Wskaźnik Giniego dla Szwecji i USA w odniesieniu do całej populacji po uwzględnieniu podatków i transferów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD: [http://stats.oecd.org/Index.aspx? QueryId=26068](http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=26068)

Skala redystrybucji dochodów w Szwecji jest większa niż w USA od początku lat 70. XX wieku. Jest to w badanym okresie przewaga znacząca (w okresie 1971–2013, w Stanach Zjednoczonych stopa redystrybucji waha się w przedziale 30–40% PKB, natomiast w Szwecji 40–70% PKB). Zdecydowana większość wydatków rządowych w Szwecji jest przeznaczana na wydatki na ochronę socjalną, w ramach której ponoszone są wydatki na transfery i zasiłki wyrównujące poziom dochodów.

WNIOSKI

Struktura i wielkość redystrybucji dochodu narodowego jest odzwierciedleniem systemu gospodarczego. W gospodarce Szwecji skala redystrybucji (mierzona wielkością stopy redystrybucji PKB) jest w całym badanym okresie (lata 1971–2013) większa niż USA. Świadczy to zarówno o wyższym opodatkowaniu w Szwecji (stąd większe wpływy do budżetu centralnego), jak i o większych wydatkach budżetowych, wśród których znaczącą część zajmują wydatki na cele socjalne. Struktura wydatków budżetowych w USA jest raczej wyrównana (niewielkie różnice w udziale procentowym w wydatkach poszczególnych kategorii wydatków), natomiast w Szwecji w całym badanym okresie znacząco przeważały wydatki na cele socjalne.

Porównanie stopnia nierówności dochodowej w badanych krajach wskazuje na to, że zróżnicowanie poziomu dochodów w Szwecji jest mniejsze niż w USA. Można więc postawić tezę, że wyższa stopa redystrybucji jest związana z mniejszym zróżnicowaniem poziomu dochodów. Jednak dla badanych krajów odmienne są cele polityki gospodarczej. Jest to przyczyna, dla której porównywanie stopnia nierówności dochodowej, jako wyznacznika skuteczności prowadzo-

nej polityki gospodarczej i oceny funkcjonowania gospodarki jest nieuzasadnione. Jako jeden z podstawowych postulatów polityki gospodarczej w Szwecji jest stawiany postulat wyrównywania dochodów. W Stanach Zjednoczonych takiego postulatu nie ma. Dla polityki gospodarczej Stanów Zjednoczonych ważniejsze niż wyrównywanie dochodów jest zmniejszanie zakresu ubóstwa. Pomiar stopy ubóstwa jest związany z medianą dochodu w badanym kraju. Aby porównać zakres ubóstwa w Szwecji i USA, konieczna jest bardziej szczegółowa analiza.

LITERATURA

- Economic Outlook* No 94 – November 2013 – OECD Annual Projections (http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EO94_INTERNET).
- Executive Office of the President of the United States, 2010, *Economic Report of the President*.
- Esping-Andersen G., 2010, *Trzy światy kapitalistycznego państwa dobrobytu*, Difin, Warszawa.
- Friedman M. i R., 2006, *Wolny wybór*, Wydawnictwo Aspekt, Sosnowiec.
- Lindbeck A., 1984, *Redistribution Policy and the Expansion of the Public Sector*, Institute for International Economic Studies, Stockholm.
- Mahler J., 2005, na podstawie Luxembourg Income Survey (LIS), za: Mooij de R., 2006, *Reinventing the Welfare State*, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, The Hague.
- Ministry of Finance Stockholm, 2000, *The Long-term Survey of Swedish Economy 1999/2000*.
- OECD *Economic Outlook* 88 Database (http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EO88_INTERNET).
- OECD *Economic Outlook* 93 Database (http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=EO93_INTERNET).
- OECD, *Government at a Glance 2009. Country Note: SWEDEN* (www.oecd.org/gov/47876590.pdf).
- OECD, *Government at Glance 2009 USA* (www.oecd.org/gov/44126697.pdf), *Government at Glance 2009 Sweden* (www.oecd.org/gov/43926778.pdf).
- OECD National Accounts database (www.oecd.org/statistics/nationalaccounts).
- OECD, Provisional data from OECD database on Income Distribution and Poverty (www.oecd.org/els/social/inequality).
- OECD Tax Database (<http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm>).
- Owsiak S., 2005, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Rothbard M.N., 2009, *Interwencjonizm, czyli władza a rynek*, Fijorr Publishing Chicago–Warszawa.
- Stiglitz J., 2010, *Freefall*, PTE, Warszawa.
- National Accounts at a Glance – 2013 edition (http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=NAAG_2013).
- Sinn H., 1994, *A Theory of the Welfare State*, Working Paper No. 4856, National Bureau of Economic Research, Cambridge.

- Stiglitz J., 2004, *Ekonomia sektora publicznego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Tanzi V., 2006, *Gospodarcza rola państwa w XXI w.* Materiały i Studia, z. 204, Warszawa, luty 2006.
- Wernik A., 2007, *Finanse publiczne*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=POVERTY>.
<http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=26068>.

Streszczenie

Skala redystrybucji dochodów w Szwecji jest większa niż w USA od początku lat 70. XX wieku. Jest to, w badanym okresie, przewaga znacząca (w okresie 1971–2013, w Stanach Zjednoczonych stopa redystrybucji waha się w przedziale 30–40% PKB, natomiast w Szwecji 40–70% PKB). Zdecydowana większość wydatków rządowych w Szwecji jest przeznaczana na wydatki na ochronę socjalną, w ramach której ponoszone są wydatki na transfery i zasiłki wyrównujące poziom dochodów. Porównanie stopnia nierówności dochodowej w badanych krajach wskazuje na to, że zróżnicowanie poziomu dochodów w Szwecji jest mniejsze niż w USA. Można więc postawić tezę, że wyższa stopa redystrybucji jest związana z mniejszym zróżnicowaniem poziomu dochodów. Jednak dla badanych krajów odmienne są cele polityki gospodarczej. Jest to przyczyna, dla której porównywanie stopnia nierówności dochodowej jako wyznacznika skuteczności prowadzonej polityki gospodarczej i oceny funkcjonowania gospodarki jest nieuzasadnione. Jako jeden z podstawowych postulatów polityki gospodarczej w Szwecji jest stawiany postulat wyrównywania dochodów. W Stanach Zjednoczonych takiego postulatu nie ma. Dla polityki gospodarczej Stanów Zjednoczonych ważniejsze niż wyrównywanie dochodów jest zmniejszanie zakresu ubóstwa. Pomiar stopy ubóstwa jest związany z medianą dochodu w badanym kraju. Aby porównać zakres ubóstwa w Szwecji i USA konieczna jest bardziej szczegółowa analiza.

Słowa kluczowe: redystrybucja PKB, stopa redystrybucji PKB, nierówności, miary nierówności

Scale of Domestic Income Redistribution and Scale of Inequality in Sweden and US

Summary

Scale of income redistribution in Sweden is higher than in the USA from the beginning of 1970's. In the analysed period (in years between 1970–2013, in the USA redistribution rate oscillated in range of 30%–40% GDP). Most of government's expenditures in Sweden is allocated to welfare, that is used to spend money on transfers and benefits that are equalising income level. The comparison of income differences in the analysed countries shows that income level diversity is greater in USA than in Sweden. Due to that we can propose thesis that higher redistribution rate is a result of lower income diversity of income. But for the countries analysed we must remember that aims of economic objectives are significantly different. That is the explanation why we should not consider the income diversity as the indicator of economic effectiveness. The main objective of Swedish economic policy is income equality. In the USA there is not such significant target. For this country policy more important purpose is diminishing the poverty area. We can measure the poverty level using the median of income. But for complete comparison we need more detailed studies.

Keywords: redistribution, GDP, GDP redistribution rate, inequality, measures of inequality

JEL: A14, E01, E62, H23, H53, H7, I3